अहवाल

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० (NEP 2020) विषयावर विशेष व्याख्यान

आयोजक : संशोधन व विकास समिती, मराठी भाषा विद्यापीठ, रिद्धपूर

दिनांक : ८ सप्टेंबर २०२६

वेळ : सकाळी ११.३० वाजता

विषय : राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० (NEP 2020)

व्याख्याते : मा. प्रा. डॉ. मंगेश अडगोकार , इंग्रजी विभागप्रमुख, जी. एस. टोम्पे महाविद्यालय, चांदूर बाजार, जि. अमरावती.

अध्यक्ष : मा. प्रा. डॉ. कोमल ठाकरे, अधिष्ठाता, मराठी भाषा विद्यापीठ, रिद्धपूर, जि. अमरावती.

संचालन : प्रा. डॉ. स्वप्नील मून, समन्वयक, संशोधन व विकास समिती

आभार प्रदर्शन : प्रा. डॉ. राहुल हळदे

प्रस्तावना

मराठी भाषा विद्यापीठ, रिद्धपूर येथे दिनांक ८ सप्टेंबर २०२६ रोजी सकाळी ११.०० वाजता संशोधन विकास समितीच्या वतीने **‘राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० (NEP 2020)’** या महत्त्वपूर्ण विषयावर विशेष व्याख्यानाचे आयोजन करण्यात आले. राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० हे भारतीय शिक्षणव्यवस्थेच्या पुनर्रचनेच्या दृष्टीने महत्त्वपूर्ण धोरण असून, त्यातील शैक्षणिक सुधारणा, उद्दिष्टे, अंमलबजावणीची प्रक्रिया, कौशल्याधिष्ठित शिक्षण, बहुविद्याशाखीय शिक्षण, शिक्षकांची बदलती भूमिका, मातृभाषेतील शिक्षण, संशोधन आणि उच्च शिक्षण क्षेत्रावर होणारे परिणाम याबाबत विद्यार्थ्यांना, प्राध्यापकांना, अधिकारी व कर्मचाऱ्यांना सविस्तर माहिती मिळावी, हा या व्याख्यानामागील प्रमुख उद्देश होता.

कार्यक्रमाची सुरुवात

कार्यक्रमाची सुरुवात सकाळी ११.३० वाजता झाली. कार्यक्रमाचे सूत्रसंचालन संशोधन विकास समितीचे समन्वयक **प्रा. डॉ. स्वप्नील मून** यांनी केले. त्यांनी कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक करताना राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० चे बदलत्या शैक्षणिक परिस्थितीतील महत्त्व स्पष्ट केले. त्यानंतर त्यांनी व्याख्याते **मा. डॉ. मंगेश अडगोकार** तसेच कार्यक्रमाचे अध्यक्ष व मराठी भाषा विद्यापीठाचे अधिष्ठाता **मा. प्रा. डॉ. कोमल ठाकरे** यांना व्यासपीठावर आदरपूर्वक आमंत्रित केले.

मा. डॉ. मंगेश अडगोकर यांचे मराठी भाषा विद्यापीठाच्या वतीने शाल, रोपटे, मराठी भाषा विद्यापीठ, रिद्धपूरची माहिती पुस्तिका आणि डायरी देऊन यथोचित स्वागत व सत्कार करण्यात आला. सत्कारानंतर व्याख्यानाला प्रारंभ करण्यात आला.

व्याख्यानाचा मुख्य आशय

मा. डॉ. मंगेश अडगोकार यांनी आपल्या व्याख्यानात राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० ची पार्श्वभूमी, त्याची गरज, उद्दिष्टे, शैक्षणिक रचना आणि उच्च शिक्षणातील बदल यांचा सविस्तर ऊहापोह केला. प्रारंभी त्यांनी भारतातील मागील राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाचा संदर्भ देत **१९८६ च्या राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणानंतर सुमारे ३४ वर्षांनी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० अस्तित्वात आले,**

असे स्पष्ट केले. या नवीन धोरणाच्या निर्मितीमागे दीर्घकालीन विचारप्रक्रिया, विविध स्तरांवरील चर्चा आणि तज्ज्ञ समित्यांचा सहभाग असल्याचे त्यांनी सांगितले.

विद्यार्थिकेंद्रित आणि कौशल्याधिष्ठित शिक्षण

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० मध्ये पारंपरिक शिक्षणपद्धतीपेक्षा विद्यार्थ्यांच्या **कौशल्यविकासाला, अनुभवाधारित शिक्षणाला आणि विद्यार्थिकेंद्रित अध्यापनाला** महत्त्व देण्यात आले आहे, असे डॉ. अडगोकार यांनी स्पष्ट केले.

केवळ वर्गात व्याख्यान देणे आणि पाठ्यक्रमातील माहिती विद्यार्थ्यांपर्यंत पोहोचविणे एवढ्यापुरती शिक्षकाची भूमिका मर्यादित राहणार नसून, शिक्षकाने विद्यार्थ्यांना योग्य दिशा देणारा, प्रेरणा देणारा आणि त्यांच्या शैक्षणिक व कौशल्यात्मक विकासासाठी मार्गदर्शन करणारा **'Mentor' अर्थात मार्गदर्शक** म्हणून भूमिका बजावावी, अशी अपेक्षा नवीन शैक्षणिक धोरणातून व्यक्त होते, असे त्यांनी सांगितले. विद्यार्थ्यांनी केवळ पुस्तकी ज्ञान न घेता प्रत्यक्ष जीवनात त्याचा उपयोग करता यावा, समस्यांचे निराकरण करता यावे, संवादकौशल्य, चिकित्सक विचार, सर्जनशीलता आणि व्यावहारिक कौशल्ये विकसित व्हावीत, यावर नवीन शिक्षणव्यवस्थेत भर असल्याचे त्यांनी नमूद केले.

उच्च शिक्षणातील अभ्यासक्रम आणि श्रेयांक व्यवस्था

डॉ. अडगोकार यांनी उच्च शिक्षणातील अभ्यासक्रमरचनेवरही भाष्य केले. त्यांच्या मते, नवीन शैक्षणिक धोरणाच्या संदर्भात पदवी आणि पदव्युत्तर स्तरावरील अभ्यासक्रम अधिक लवचिक, कौशल्याधिष्ठित आणि विद्यार्थ्यांच्या गरजांशी संबंधित करण्यावर भर देण्यात येत आहे. त्यांनी आपल्या व्याख्यानात **बी.ए. अभ्यासक्रमातील १३२ श्रेयांक आणि एम.ए. अभ्यासक्रमातील १७६ श्रेयांक** यासंदर्भात माहिती दिली. अभ्यासक्रमाच्या रचनेत विद्यार्थ्यांना विविध विषयांचा अभ्यास करण्याची संधी, कौशल्यविकासाच्या संधी आणि व्यावहारिक अनुभव मिळण्याची आवश्यकता त्यांनी अधोरेखित केली.

बहुविद्याशाखीय शिक्षण

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० चे एक महत्त्वाचे वैशिष्ट्य म्हणजे **बहुविद्याशाखीय शिक्षणाला दिलेले महत्त्व** होय. विद्यार्थ्यांनी एका विषयाच्या चौकटीत मर्यादित न राहता विविध ज्ञानशाखांचा परस्परसंबंध समजून घ्यावा, विविध विषयांचे ज्ञान आत्मसात करावे आणि त्याचा आपल्या मुख्य विषयाशी संबंध प्रस्थापित करावा, अशी अपेक्षा या धोरणातून व्यक्त केली जाते.

या संदर्भात विविध विषयांमधील परस्परसंबंध, आंतरविद्याशाखीय अभ्यास आणि विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी उपलब्ध होणाऱ्या संधी याबाबत डॉ. अडगोकार यांनी मार्गदर्शन केले.

OJT आणि Internship

व्याख्यानातील महत्त्वाचा भाग म्हणजे **OJT (On Job Training) आणि Internship** याविषयीची चर्चा होय. विद्यार्थ्यांना प्रत्यक्ष कामाच्या ठिकाणी अनुभव मिळणे, त्यांच्या अभ्यासक्रमातील ज्ञानाचा व्यावहारिक उपयोग करता येणे आणि रोजगारक्षम कौशल्ये विकसित होणे या दृष्टीने OJT व Internship महत्त्वाचे असल्याचे त्यांनी सांगितले. मात्र प्रत्यक्ष अंमलबजावणीच्या वेळी विद्यार्थ्यांना प्रशिक्षणाच्या संधी उपलब्ध करून देणे, योग्य संस्था व आस्थापनांशी समन्वय साधणे, प्रशिक्षणासाठी आवश्यक सुविधा उपलब्ध करून देणे तसेच विद्यार्थ्यांच्या सुरक्षिततेची व मार्गदर्शनाची व्यवस्था करणे यांसारख्या विविध समस्या निर्माण होऊ शकतात, याकडे त्यांनी लक्ष वेधले. या पार्श्वभूमीवर **शासनाने आणि संबंधित शैक्षणिक संस्थांनी OJT व Internship साठी आवश्यक सुविधा, मार्गदर्शन आणि योग्य व्यवस्था उपलब्ध करून देणे आवश्यक आहे**, अशी अपेक्षा त्यांनी व्यक्त केली.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० : लाभ आणि आव्हाने

डॉ. अडगोकार यांनी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० मधील केवळ सकारात्मक बाबींवर भाष्य न करता त्याच्या अंमलबजावणीदरम्यान निर्माण होणाऱ्या संभाव्य अडचणी व आव्हानांवरही चर्चा केली. नवीन धोरणामुळे कौशल्याधिष्ठित शिक्षण, बहुविद्याशाखीय अभ्यास, व्यावहारिक प्रशिक्षण, विद्यार्थिकेंद्रित शिक्षण आणि संशोधनाला चालना मिळण्याच्या संधी उपलब्ध होत असल्या तरी त्याची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी आवश्यक पायाभूत सुविधा, प्रशिक्षित मनुष्यबळ, आर्थिक संसाधने, तंत्रज्ञान आणि संस्थात्मक समन्वय यांची आवश्यकता असल्याचे त्यांनी स्पष्ट केले. त्यामुळे धोरणाची उद्दिष्टे आणि प्रत्यक्ष अंमलबजावणी यामधील अंतर कमी करण्यासाठी सर्व संबंधित घटकांनी समन्वयाने काम करणे आवश्यक असल्याचे त्यांनी अधोरेखित केले.

प्रश्नोत्तर सत्र

व्याख्यानानंतर विद्यार्थ्यांसाठी व प्राध्यापकांसाठी प्रश्नोत्तर सत्र आयोजित करण्यात आले. या सत्रात विद्यार्थ्यांनी तसेच प्राध्यापकांनी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० च्या अंमलबजावणीशी संबंधित विविध प्रश्न उपस्थित केले. अभ्यासक्रमातील बदल, श्रेयांक पद्धती, कौशल्यविकास, OJT/Internship, शिक्षकांची बदलती भूमिका, बहुविद्याशाखीय शिक्षण आणि उच्च शिक्षणातील विविध संधी यासंदर्भात प्रश्न विचारण्यात आले. मा. डॉ. मंगेश अडगोकार यांनी उपस्थितांच्या प्रश्नांना सविस्तर व समर्पक उत्तरे देऊन त्यांच्या शंकांचे निरसन केले. प्रश्नोत्तराच्या माध्यमातून व्याख्यान अधिक संवादात्मक आणि परिणामकारक झाले.

अध्यक्षीय भाषण

यानंतर कार्यक्रमाचे अध्यक्ष तथा मराठी भाषा विद्यापीठाचे अधिष्ठाता **प्रा. डॉ. कोमल ठाकरे** यांनी अध्यक्षीय भाषण केले. आपल्या अध्यक्षीय भाषणात त्यांनी मा. डॉ. मंगेश अडगोकार यांच्या व्याख्यानाचे महत्त्व अधोरेखित केले. डॉ. अडगोकार यांनी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० मधील केवळ लाभ सांगितले नाहीत, तर त्याच्या अंमलबजावणीदरम्यान उद्भवणाऱ्या अडचणी व आव्हानांकडेही वस्तुनिष्ठपणे लक्ष वेधले, असे त्यांनी नमूद केले.

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० ची योग्य आणि प्रभावी अंमलबजावणी झाल्यास **कौशल्यविकास, बहुविद्याशाखीय शिक्षण, मातृभाषेतील शिक्षणाला प्राधान्य, विद्यार्थिकेंद्रित शिक्षण आणि संशोधन संस्कृतीला चालना** मिळू शकते, असे प्रा. डॉ. कोमल ठाकरे यांनी सांगितले. बदलत्या शैक्षणिक गरजांनुसार विद्यापीठांनी आणि शिक्षकांनी आपल्या अध्यापनपद्धतीत आवश्यक बदल स्वीकारणे गरजेचे असल्याचेही त्यांनी स्पष्ट केले.

आभार प्रदर्शन व समारोप

कार्यक्रमाच्या शेवटी **प्रा. डॉ. राहुल हळदे** यांनी आभार प्रदर्शन केले. त्यांनी व्याख्याते मा. डॉ. मंगेश अडगोकार, कार्यक्रमाचे अध्यक्ष प्रा. डॉ. कोमल ठाकरे, विद्यापीठातील अधिकारी, प्राध्यापक, कर्मचारी आणि उपस्थित विद्यार्थी यांचे आभार मानले. तसेच राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० सारख्या समकालीन आणि महत्त्वपूर्ण विषयावर व्याख्यान आयोजित केल्याबद्दल संशोधन व विकास समितीच्या सर्व सदस्यांचेही त्यांनी आभार व्यक्त केले. अशा प्रकारे राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० या विषयावरील व्याख्यानाचा समारोप झाला.

निष्कर्ष

मराठी भाषा विद्यापीठ, रिद्धपूर येथे आयोजित करण्यात आलेले **'राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०'** या विषयावरील व्याख्यान शैक्षणिकदृष्ट्या अत्यंत उपयुक्त ठरले. व्याख्यानाच्या माध्यमातून विद्यार्थ्यांना आणि विद्यापीठातील प्राध्यापक, अधिकारी व कर्मचारी यांना राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची पार्श्वभूमी, त्यातील प्रमुख शैक्षणिक बदल, कौशल्याधिष्ठित शिक्षण, बहुविद्याशाखीय दृष्टिकोन, शिक्षकांची बदलती भूमिका, OJT/Internship, मातृभाषेतील शिक्षण आणि संशोधनाभिमुख शिक्षण याविषयी महत्त्वपूर्ण माहिती मिळाली.

विशेष म्हणजे, राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० कडे केवळ लाभांच्या दृष्टीने न पाहता त्याच्या अंमलबजावणीतील संभाव्य अडचणी आणि आव्हानांचाही विचार करण्यात आला. त्यामुळे या व्याख्यानातून उपस्थितांना धोरणाकडे अधिक व्यापक, चिकित्सक आणि व्यावहारिक दृष्टिकोनातून पाहण्याची संधी मिळाली. एकूणच, **राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० ची उद्दिष्टे समजून घेण्यासाठी, त्याची प्रभावी अंमलबजावणी करण्यासाठी आणि बदलत्या शैक्षणिक व्यवस्थेशी जुळवून घेण्यासाठी हे व्याख्यान मार्गदर्शक व उपयुक्त ठरले.**

अधिष्ठाता प्रा. डॉ. कोमल ठाकरे सर, व्याख्याते प्रा. मंगेश अडगोकार सर आणि संचालन प्रा. डॉ. स्वप्निल मून.

अधिष्ठाता प्रा. डॉ. कोमल ठाकरे सर, व्याख्याते प्रा. मंगेश अडगोकार सर आणि प्राध्यापक वर्ग व विद्यार्थी

GPS Map Camera
Rithpur, Maharashtra, India
6rm3+rhv, Rithpur, Maharashtra 444704, India
Lat 21.234777° Long 77.804021°
Tuesday, 08/09/2026 12:05 PM GMT +05:30
Google

GPS Map Camera
Rithpur, Maharashtra, India
6rm3+rhv, Rithpur, Maharashtra 444704, India
Lat 21.234889° Long 77.804081°
Tuesday, 08/09/2026 12:04 PM GMT +05:30
Google

आपल्या परिसरातील आपल्या लोकांसाठी... सदैव तत्पर !
आमच्या सोबत.. आता दररोज रहा अपडेट !
RNI No. MAHBIL2018/80744
SOCIAL MEDIA EDITION
paratwadatimes
सत्य बातमी सदैव जनहितासाठी
परतवाडा टाईम्स
संपादक : नरेश तायवाडे
मुख्य कार्यालय : रवी नगर, परतवाडा, ता. अचलपूर, जि. अमरावती - 444805
9552970699 paratwadatimes@gmail.com www.paratwadatimes.in paratwadatimes
दि. 12-09-2026 | शनिवार
परतवाडा | अचलपूर | दर्यापूर | मोर्शी | चिखलदरा | अमरावती | जिल्हा | महाराष्ट्र | देश-विदेश | शेती | शिक्षण | आरोग्य | रोजगार | विशेष

मराठी भाषा विद्यापीठात 'राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०' विषयावर विशेष व्याख्यान संपन्न

'विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासासाठी कौशल्याधिष्ठित, रोजगाराभिमुख आणि मूल्याधारित शिक्षणाला विशेष महत्त्व'

व्याख्यानात मार्गदर्शन करताना डॉ. मंगेश आडगोकर. पाठीमागे अध्यक्षस्थानी डॉ. कोमल ठाकरे उपस्थित.

■ **रिद्धपूर, (दि. ८ प्रतिनिधी)**

राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० च्या माध्यमातून भारतीय शिक्षण व्यवस्थेत व्यापक आणि गुणवत्तापूर्ण बदल घडवून आणण्याचा प्रयत्न होत आहे. विद्यार्थ्यांच्या सर्वांगीण विकासाबरोबरच कौशल्याधिष्ठित, रोजगाराभिमुख आणि मूल्याधारित शिक्षणाला या धोरणात विशेष महत्त्व देण्यात आलेले आहे, असे प्रतिपादन डॉ. मंगेश आडगोकर यांनी केले. ते येथील मराठी भाषा विद्यापीठाच्या वतीने आयोजित 'राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२०' या विषयावरील विशेष व्याख्यानात बोलत होते.

या कार्यक्रमाच्या अध्यक्षस्थानी डॉ. कोमल ठाकरे उपस्थित होते. याप्रसंगी डॉ. आडगोकर यांनी आपल्या अभ्यासपूर्ण व्याख्यानात राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाची पार्श्वभूमी, उद्दिष्टे आणि वैशिष्ट्ये यांचा सविस्तर आढावा घेतला.

मातृभाषेतून शिक्षणाने आकलन प्रभावी

या धोरणात मातृभाषेतून शिक्षण, बहुविषयक शिक्षण पद्धती, कौशल्य विकास, व्यावसायिक शिक्षण, तंत्रज्ञानाचा वापर, संशोधनाला प्रोत्साहन आणि विद्यार्थ्यांच्या सर्जनशीलतेला वाव या विविध पैलूंवर डॉ. आडगोकर यांनी प्रकाश टाकला. भारतीय भाषेच्या संवर्धनासह मातृभाषेतून (मराठी) शिक्षणाला प्रोत्साहन मिळाल्यास विद्यार्थ्यांना विषयाचे आकलन अधिक प्रभावीपणे होण्यास मदत होईल, असे ते म्हणाले.

आजच्या पिढीत वाचनाची सवय आणि समजून घेण्याची मानसिकता कमी होत चालली आहे, तसेच आजची पिढी कुठेतरी भरकटत चालली आहे, अशी खंत व्यक्त करत डॉ. आडगोकर यांनी, विद्यार्थ्यांना त्यांच्या आवडीचा विषय घेण्याचे स्वातंत्र्य असले पाहिजे आणि त्यांच्यात सत्य-असत्यामधला फरक ओळखण्याची जाण असली पाहिजे, यावरही भर दिला.

संस्कृती, परंपरा आणि मूल्ये आत्मसात करणे गरजेचे : डॉ. कोमल ठाकरे

अध्यक्षीय भाषणात डॉ. कोमल ठाकरे यांनी राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० चे महत्त्व विशद केले. डॉ. आडगोकर यांनी AEC चा अभ्यासक्रम तयार करून विद्यापीठाला दिलेल्या सहयोगांचे त्यांनी कौतुक केले. डॉ. आडगोकर हे या धोरणासंदर्भात एका चळवळीचे नेतृत्व करत असून, त्यांनी धोरणाचे फायदे-तोटे आणि उणीवा अतिशय स्पष्ट शब्दांत शासनाच्या निदर्शनास आणून दिल्या आहेत, असे डॉ. ठाकरे म्हणाले.

तसेच प्रगत देशांचा संदर्भ देताना ते म्हणाले की, चीनचे ९३% विद्यार्थी परदेशातून शिक्षण घेवून मायदेशी परततात आणि जे ७% परतत नाहीत त्याचाही गांभीर्याने विचार चीनचे राष्ट्राध्यक्ष करतात, म्हणूनच तो देश प्रगत आहे. भारताला आर्थिक महासत्ता बनायचे असेल, तर संस्कृती, परंपरा आणि मूल्ये आत्मसात करून विद्यार्थ्यांनी शिक्षण घेतले पाहिजे, असा मोलाचा संदेश त्यांनी दिला.

विद्यार्थ्यांचा सक्रिय सहभाग

या कार्यक्रमात विद्यार्थी आणि शिक्षकांनी तज्ज्ञांशी संवाद साधत राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणाबाबत अनेक प्रश्न विचारले आणि आपल्या शंकांचे समाधान करून घेतले.

कार्यक्रमाचे संचालन व आभार

कार्यक्रमाचे प्रास्ताविक आणि सूत्रसंचालन प्रा. डॉ. स्वप्निल मून यांनी केले, तर आभार प्रदर्शन प्रा. डॉ. राहुल हळदे यांनी मानले. या व्याख्यानाला विद्यापीठातील प्राध्यापक, कर्मचारी आणि विद्यार्थी मोठ्या संख्येने उपस्थित होते.

> " राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरणातून शिक्षण व्यवस्थेत व्यापक बदलाची अपेक्षा आहे.
>
> – डॉ. मंगेश आडगोकर

व्याखान : राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण २०२० या विषयावरील पेपर मधली बातमी